

natruha, koje strše kao divlje izrasline, kvrge na zdravom stablu i nadopuni **napuklina**, koje su posljedice zaborava kazivača. I u tom duhu radim samo u duhu i **granicama nepatvorene narodne riječi i duhu određene sredine i vremena**«. (str. 25).

Teško je prosuditi što su to »divlje izrasline« ili »kvrge na zdravom stablu«. Ipak, po svemu izgleda da se Balint Vujkov opisom svoje metode rada ne identifikira s istraživačem, već s kazivačem, zadnjim kazivačem u nizu pred slijevanjem riječi u olovo.

O radu B. Vujkova mnogo se pisalo, pa i na stranicama ovog časopisa (M. Bošković-Stulli o zbirci *Do neba drvo*, NU, knj. 3, 1964—65, str. 196—198). Tom je prilikom bilo govora o načinu sakupljanja usmene književnosti. Kraće prozne vrste kakve nalazimo u *Cvjetovima mećave* daju manje povoda sumnji o autentičnosti. Dometnula bih samo da pri raspravljanju o načinu rada na terenu Vujkovu nedostaje objektivnost. On ne gleda u narodnim pripovijetkama znanstvenu gradu, pa lake ruke odstupa od magnetofona kao najpouzdanijeg registratora (kazivače, kaže, zbunjuje ta sprava). Znamo da polagano diktiranje u pero također zbunjuje kazivača i da treba stvoriti maksimalno prirodan ambijent. U idealnim uvjetima trebalo bi snimati kazivače uz pomoć skrivene tonske kamere; vraćanje na bilježenje rukom smatra se vraćanjem u kameno doba etnologije i folkloristike.

Na kraju treba pohvaliti dopune zbirci: rječnik, podatke o kazivačima i napomene. (Još uvijek ne postoji zadovoljavajući rječnik tih govora, pa su ovakvi napori vrlo dragocjeni.)

Nives Ritig

GIOVANNI B. BRONZINI, UN' ANTICA CANZONE FRANCESE E LE SUE CORRISPONDENZE NELL' EUROPA CENTRALE E ORIENTALE, Istituto di filologia romanza della Università di Roma, edizione Mucchi, Modena 1967, 227 str.

Već na početku svoga sustavnoga bavljenja usmenom poezijom u Hrvata, a to znači pred preko dva desetljeća, ja sam bio zapazio u toj poeziji nekoliko umotvora (velikom većinom nađenih ili uz samo more ili nešto dalje od njega, a od zgrade do zgrade i u kojem predjelu smještenu dublje na kopnu) koji su imali u sebi nečeg pustopašnog, a u toj svojoj pustopašnosti i nečeg vedrog renesansnog. Neću kazati da je takvih pjesama bilo mnogo, ali ih opet nije bilo ni tako malo da se ne bih i ja s kojom od njih susreo za vrijeme sakupljačkog djelovanja na terenu, i to u izravnu dodiru sad s ovim, sad s onim kazivačem, odnosno pjevačem.

Među tim pjesmama najčešće sam nailazio na onu pjesmu u kojoj se opisuje kako je mladić, da bi se domogao žudene djevojke (koja ga inače nije htjela), obljubio tu djevojku na taj način što se, većinom po nagovoru vlastite majke (a kadikad i sestre), preobukao u žensko mlado biće pustivši da mu izraste duga kosa, pa ga djevojka — dok je još bilo vremena da se spasi — nije uspjela prepoznati.

Najranija varijanta toga umotvora nađena je kod molizanskih Hrvata, istina u drugoj polovici devetnaestoga stoljeća, ali kako se uzima da su ti Hrvati odselili u Italiju iz nekih naših predjela u XVI stoljeću i nastanivši se tamo ostali bez ikakva dodira sa svojim sunarodnjacima — odijeljeni morem i tuđinom — to bi onda vrlo lako ta pjesma mogla pripadati stoljeću koje sam bio netom spomenuo. Što se tiče starosti, druga bi varijanta po redu toga motiva mogla biti ona koju je naveo gotovo čitavu (jer molizanska je samo necjelovit fragment) Fran Kurelac u predgovoru svoje zbirke *Jačke* (Zagreb 1871) i kazao za nju da ju je čuo u svome djetinj-

stvu. Treće bi mjesto toga motiva, gledamo li i nadalje s iste točke gledišta, eventualno pripalo onoj inačici koju je Ivan Kukuljević Sakcinski publicirao u knjizi *Pěšme* (Zagreb 1847), i to na str. 146—165. onoga dijela te knjige koji je nazvao *Dodatkom narodnih pėsamah puka hãrvatskoga* (jer pred tim dodatkom su naštampane njegove vlastite pjesme). Tom narodnom umotvoru on je dao naslov *Ivan Karlović i lěpa Mandalena* i upozorio u podnaslovu da je zabilježen u Senju.

Popisi ostalih varijanata toga motiva u nas mogu se naći u VI knjizi Matičina publicirana zbornika *Hrvatske narodne pjesme* (Zagreb 1914), koju je uredio Nikola Andrić, i to na str. 332—340, te u mojim dvjema objelodanjenim zbirka koje nose naslov *Istarske narodne pjesme* (Zagreb 1960) i *Ljuba Ivanova* (Split 1969), i to u prvoj na str. 80, a u drugoj na str. 306. Ovome popisu u *Ljubi Ivanovoj* treba pridodati i pjesmu br. 235, objavljenu u toj istoj zbirci.

A, eto, baš je uglavnom o takvom motivu talijanski znanstvenik Giovanni B. Bronzini napisao opsežniju studiju nazvavši je *Un' antica canzone francese e le sue corrispondenze nell' Europa centrale e orientale* (Jedna stara francuska pjesma i njoj srodne nađene na području srednje i istočne Evrope). Ta stara pjesma iz XVI stoljeća, što ju je francuski proučavač Patrice Coirault nazvao *Le galant en nonne* Napasnik u ruhu redovnice), bila bi u neku ruku ona koja je dala povoda nastanku svih ostalih pjesama njoj srodnih po sadržaju, pa tako i onoj talijanskoj koja se naziva *Finta monacella* (Lažna kaluđerica), a onda i onoj katalonskoj koja se naziva *Sileta* itd.

Sam sadržaj te stare francuske pjesme je ovakav: u njoj se priča o neobičnu doživljaju jednoga mladića (ponekad to zna biti klerik, češće pekar, zatim vojnik, pa mornar ili neizbježni galantni junak) koji hoće da se pošto-poto dočepa djevojke koja mu je zanjela srce. Ta se djevojka, krčmareva kćerka, nalazi pred udajom i neće da za nj zna, otklonivši od njega ponuđenih stotinu talira. Nato se mladić, ojađen, preruši u redovnicu, ili jednostavno u mlado žensko čeljade. I to ili po nagovoru svoga oca, ili po nagovoru svoje majke, ili prema vlastitoj zamisli. Tek ima inačica koje započinju s prizorom prerušavanja a da ne objašnjavaju kako se mladić na to prerušavanje odlučio. Tako prerušen, on se pojavljuje u krčmi tražeći od vlasnika smještaj. Na pitanje vlasnika kako to da je sama (jer on je sad za njih žensko biće), ona im odgovara da je izgubila svoju pratilicu. Odbija piće i jelo (to je tipično držanje zaljubljenih, koje je postalo stalnom oznakom za takva lica usmene poezije), ali rado prihvaća ponudu da prespava s krčmarovom kćerkom, kojoj, kad se poslije s njome nađe nasamu, sad zbog ovog, sad zbog onog razloga gasi svijeću. U pola noći počne joj govoriti o ljubavi i napokon se oda tko je. Iduće jutro (ali ne u svim varijantama) mladić se oprašta s krčmarom i krčmaricom pošto je pod jastukom ostavio stotinu talira za noć provedenu u ljubavi s njihovom kćerkom.

Dakako da se taj sadržaj u stanovitu broju inačica ne poklapa u svim pojedinoštima, jer ima varijanata u kojima obljubljena djevojka postaje mladićeva žena, a ima ih opet u kojima do toga ne dolazi jer je on u tom času tjelesnog zadovoljenja više zahvaćen osjećajem osвете nego ljubavi.

Giovani Bronzini, pošto je u prvome dijelu svoje studije obradio taj motiv u tri prije navedene usmene romanske poezije te izvršio klasifikaciju takvih njihovih pjesama, nabrojio predjele gdje su nađene (nekima donio i note) i zadržao se na onim mjestima tih pjesama (naravno sporednim što se tiče osnovne potke same radnje) što ih one drugačije obrađuju, pa time kao svako oralno djelo postaju još zanimljivije i na taj način u sadržajnom pogledu još bogatije, prelazi u drugom

dijelu studije na inačice toga motiva u tradicionalnoj poeziji nekih naroda srednje i istočne Evrope. Tu je na prvom mjestu obradio pjesme Nijemaca.

S tipičnom njihovom varijantom toga motiva, koja se naziva *Der verkleidete Markgrafensohn* (Prerušeni markgrofov sin) Bronzini započinje svoje izlaganje o tom motivu u njemačkom usmenom pjesništvu. U toj njemačkoj inačici mladić što se prerušava u djevojku je markgrofov sin (a zna biti u nekim drugim inačicama sin grofov, pa kraljev, zatim trgovčev, ili mlinarov ili naprosto zaljubljeni mladić). Sedam godina on nastoji da osvoji kraljevu kćerku, ali uzalud jer se tome njegovu nastojanju opire djevojin otac. Prema savjetu same kraljevine on posudi haljine u svoje sestre pa tako obučen u ruho djevojčice kuca na vrata kraljeva dvora i moli da joj dadu prenoćiti. Predlažu joj za društvo pri spavanju jednog muškarca, ali ona to najodlučnije otklanja, poslije čega joj dopuštaju da prenoći s kraljevom kćerkom. Idućega jutra roditelji (ili sama kraljica) začude se da njihova kćerka tako dugo spava s nepoznatom ugošćenom djevojčicom, ali kuhinjski momak ili sam kuhar koji ih je noću uhodio objasni im o čemu se radi. Markgrofov sin skače s prozora i viče: »Kralj mi nije htio dati svoju kćerku, a sad će mi je dati ili ovaj čas ili će je za godinu dana sam dovesti!«

Talijanski znanstvenik navodi kako u nekim inačicama toga motiva u Nijemaca zna biti pridodan dio u kojemu se priča kako kralj te noći sanja da mu kćerka spava s nekom sumnjivom osobom, naglo se budi, diže i otkriva dvoje zaljubljenika pri spavanju, našto prijete vješalima mladome proscu, ali ga na kraju ipak, pritiješnjen svim onim što se zbilom prizna za svoga zeta.

Budući da su u zbivanja ovoga motiva u Nijemaca ušla lica kraljevske krvi, njihova pjesma je dobila neki svečaniji karakter.

I na srodnom motivu u narodnoj poeziji Rumunja i Novogrka zadržala se Bronzinijeva znatiželja i pokazala nam na koji je način taj motiv obrađen u nekim pjesmama tih naroda. Samo, ja se u ovom svom osvrtu neću na tome posebno zadržavati kako bih što prije došao do te pjesme u usmenoj poeziji slavenskih naroda, a posebno u našoj, to jest hrvatskoj, koju je Bronzini također pomnivo ispitao i prikazao.

U slovačkoj usmenoj poeziji koju navodi talijanski znanstvenik mladić je koji se prerušava u žensko biće, da bi se mogao domoći one koja ga neće, kraljev sin i njega na to prerušavanje upućuje, odnosno savjetuje neka starica, čuvarica jednog perivoja. Djevojka koja je kraljevića osvojila kovačeva je kćerka. Kraljev sin se nije prerušio u duvnu, nego u mladu trgovkinju, koja je, kako ju je zatekla noć na putu od Opave do Praga, zaškala u toga kovača prenoćište. On joj ga je spreman dati, i to, kako navodna trgovkinja želi, uz samu njegovu kćerku, tek što se kćerka protivi tome naumu tvrdeći da joj se ta žena ne sviđa, a osim toga da nikada nije čula da bi neka djevojka spavala skupa s nepoznatom udatom ženom. Kad je izbila ponoć, pa je navodna trgovkinja stala napastovati djevojku, ona zove oca u pomoć, ali otac joj svjetuje da šuti jer to ionako nitko ne čuje. Sutradan po gradu počne glas da djevojka više nije djevica jer je s mađarskim kraljem prespavala noć. Nakon godinu dana rodi sina, pa kad bi ga uljuljkivala, pjevala bi mu neka bude dobar jer je njegov otac kralj Matija.

Ovo ulaženje reprezentativnih povijesnih lica u zbivanja te pjesme kod Slovačka Bronzini posebno ističe, a ne zapaža to isto kad prelazi na taj motiv obrađen u našoj usmenoj poeziji, očito iz neupućenosti. Pa ipak unatoč toj neupućenosti on s uspjehom otklanja mišljenje Zenona Kuzelje, koji zbog toga što u toj slova-

čkoj pjesmi, kao i u jednoj srodnoj talijanskoj, nađenoj u Pijemontu, nastupa u ulozi prurušena zavodnika također kneževsko lice, proizvoljno zaključuje da je ta pjesma došla k Slovacima izravno sa zapada a ne preko Slavena (čitaj Hrvata) s istočnih obala Jadranskog mora. Bronzini s jednako opravdanja ne priznaje ni Kuzeljinu tvrdnju da su pjesme s takvim motivom u Hrvata na obalama netom spomenutoga mora samo prijevođi jednog sličnog talijanskog uzorka.

Spominjući reprezentativna historijska lica koja su se u varijantama toga motiva u hrvatskoj usmenoj poeziji prihvaćala te osvajačke uloge, ja sam dakako mislio na Ivana Karlovića, hrvatskoga bana, pa prema tome otpada Kuzeljina tvrdnja da takvih lica u toj ulozi u našim pjesmama nije bilo. Uostalom, ja sam sâm jednu takvu pjesmu zapisao godine 1955. u Betini na otoku Murteru od stariće Matije Miličić rođ. Bilić (vidi moju rkp. zbirku *Narodne pjesme s nekih šibenskih otoka*, INU 202, br. pj. 102). U njoj spomenuti ban nastupa u ulozi prurušena mladića. Ta pjesma koju ja na ovome mjestu objavljujem prvi put glasi ovako:

Blago pase momče i divojče,
momče biše Karlovac Ivane,
a divojka Modruškinja Mande,
lipa ćerca modruškoga bana.
Blago pasli devet godin dana,
kad deveta na ishodu bila,
progovara Karlovac Ivane:
»Dušo moja, Modruškinja Mande,
jesu li t' tvoje noge za papuče,
jesu li ti ruke za prstenje,
je li tvoje lice za ljubljenje?«
Progovara Modruškinja Mande:
»Ajd' otolen, Karlovac Ivane,
nisu moje noge za papuče,
nisu moje ruke za prstenje,
ni' je moje lice za ljubljenje,
nigda tvoja ljuba biti neću!«
Kad to čuje Karlovac Ivane,
on mi ide dvoru neveseo,
niti svira, niti popijeva,
niti javlja prebijelo stado.
Daleko ga sele ugledala,
pa starici besidila majci:
»Eto, majko, našega Ivana,
ali nam je teško neveseo,
ali ga je zabolilo jako,
ili mu je pofalilo stado?!«
Kad je majka sina ugledala,
pa je svome besidila sinu:
»Što t' je, sine, moj oćinji vide,
ali te je zabolilo jako,
ali ti je pofalilo stado?«
Ali Ive majci odgovara:
»Prođi me se, stara majko moja,

nije mene zabolilo jako,
niti mi je pofalilo stado ,
nego, majko, gore su nevoje,
privari me Modruškinja Mande,
lipa ćerca modruškoga bana,
ona mene oženiti neće!«
Ali majka Ivi progovara:
»Muć', ne tuj, Ive dite moje,
već ti ajde u goru zelenu,
pušti, Ive, žutu kosu tvoju
češljem češljaj a gestenom maži,
ja kada ti kosa ponaraste,
ti usici gusle javorove
i uberi još od jele smole,
pa zasmoli livo oko svoje,
pa ti dođdi bilen dvoru svomen,
pa obuci ruho divojaško,
pa ti uzmi gusle i torbicu,
pa ti ajde do Modruša grada
a na dvore modruškoga bana!«
Lipo Ivo poslušao majku,
ode Ive u goru zelenu,
pušti Ive žute kose svoje,
češljem češlja a gestenom maže,
a kada mu kosa ponaraste,
un usiće gusle javorove
i ubere još od jele smole,
pa zasmoli livo oko svoje,
pa on ide bilon dvoru svomen
i obuće ruho divojaško,
pa uzimlje gusle i torbicu,
pa otiđe do Modruša grada,
a na dvore modruškoga bana,
pa on guđi od jutra do podne,

a za timen od podne do mraka,
što gudija od jutra do podne,
'no j' gudija da mu komad dadu,
što j' gudija od podne do mraka,
'no j' gudija da ga konakuju.
Al, iziđe banica gospoja,
pa povikne iza svega glasa:
»Ajme meni lijepe divojke,
a da nije oko izgubila,
s lipotom bi cara meritala!«
Progovara Karlovac Ivane:
»Do vire van, banice gospojo,
očete l' me primit na konake?«
Al' besidi banica gospoja:
»Mandalino, draga ćeri moja,
uzmi, ćerce, slipicu divojku,
pa je vodi sobon na čardake!«
Lipo Mande majku poslušala
i uzimje Karlovac Ivana.
Do ponoći rujno piše vino,
progovara banica gospoja:
»Mandalino, draga ćeri moja,
steri, ćerce, slipici divojci!«
Progovara Karlovac Ivane:
»Do vire van, banice gospojo,
ne strte mi blizu muške glave,
sirota san slipica divojka!«
Progovara banica gospoja:
»Mandalino, draga ćeri moja,
uzmi, ćerce, slipicu divojku,
pa je vodi sobon u odaju,
pa za sobon zatvorite vrata,
do mi do vas muška glava neće.«
Lipo Mande majku poslušala
pa uzimje Karlovac Ivana,
pa ga vodi sobon u odaju,
pa za sobon zatvoriše vrata.
Kada li je o lijeganju bilo,
progovara Karlovac Ivane:
»Drugarice, Modruškinja Mande,
da je sada nama muška glava,
lipo bi nam noćevati bilo!«
Progovara Modruškinja Manda:
Muć', ne luduj, slipice divojko,
ni otako ne znaš ić po svitu,
a kako bi tek da čedo imaš?«
A kada je u ložnici bilo,
pruži ruke Karlovac Ivane,
a na dojke Mande dijevojke.

Progovara Modruškinja Mande:
»U se ruke, slipice divojko,
u se ruke, usa'le ti obe,
nisu za te dojke od divojke,
nego san ih odgojila mlada
a za 'noga Karlovca Ivana.«
Progovara Karlovac Ivane:
»Dušo moja, Modruškinjo Mande,
ja san glavom Karlovac Ivane!«
Progovara Modruškinja Mande:
»Zdrav mi bio, Karlovac Ivane,
zdrav mi bio, ti si meni mio,
ljubi mene koliko ti drago!«
Kad je Ive Mandu objubio,
on otiđe bilen dvoru svomen.
Kad je sutra bili dan svanujo,
dan svanujo i granulo sunce,
tad povika banica gospoja:
»Ustan', Mande, mila ćeri moja,
odavna je obasjalo sunce!«
Ali Mande nije probudila
pa otiđe sama na odaju,
s nogama je vrata otvorila,
jošte nije Mandu probudila,
pa je bije rukom po obrazu,
ondaka je Mandu probudila,
pa je majka ćercu upitala:
»Što je s tobom, ćeri Mande moja,
što su tvoje kose izmršene,
a što su ti oči pomućene,
a što ti je lice izgrđeno?«
Ali Mande majci odgovara:
»Što su meni kose izmršene,
još se nisan iščešljala, majko ,
a što su mi oči pomućene,
još se nisan umivala, majko,
a što mi je lice izgrđeno,
ispod lica burme i prstenje,
pa je moje pritisnulo lice. «
Ali majka Mandi progovara:
»A di ti je slipica divojka?«
Ali Mande majci odgovara:
»Projdi me se, stara majko moja,
nije ono slipica divojka,
već je ono Karlovac Ivane,
što je tija to je i činija,
on je moje objubio lice!«
Kad to čuje banica gospoja,
ona brže bilu knjigu piše

a na ruku Karlovac Ivanu:
»O moj zete, Karlovac Ivane,
kupi svate, odi po divojku!«
Nu da vidiš Karlovac Ivana,
stade kupit kičene svatove,
po Karlovcu i okolo njega,
skupi svate, ode po divojku.
Kad su stigli kičeni svatovi,

progovara banica gospoja:
»O moj zete, Karlovac Ivane,
di su tebi gusle i torbica?«
Odgovara Karlovac Ivane:
»Oj punice, banice gospojo,
nisan moga lašje privariti!«
I odoše kičeni svatovi.

Zanimljivo je pastirsko zanimanje bana i banove kćerke u ovoj dalmatinskoj varijanti s tako bogato izrađenim detaljima. To zanimanje glavnih junaka podsjeća na neke Homerove suverene koji su pohitali u pomoć Agamemnonu kad je krenuo na Troju da je kazni zbog sramote koju je Paris nanio Grcima otevši im prelijepu Helenu, ravno od svojih stada.

Ne znam samo da li je ugledni talijanski znanstvenik u potpunu pravu kad kaže da češke, poljske i ukrajinske pjesme, uz već spomenute slovačke, tvore najveću skupinu takvih pjesama u Slavenu, jer smo i mi Hrvati njima neobično bogati. Štaviše, ja sam ih zbog velikog obilja za vrijeme svojih terenskih istraživanja po Dalmaciji kadikad mimoilazio, u potrazi za drugim pjesmama do kojih mi se činilo da ću mnogo teže doći nego do njih. Sad kako bilo da bilo, G. Bronzini navodi i neke naše varijante toga motiva, i to dvije u cjelini (jednu iz Bosne, drugu iz Slavonije) i dijelove, što u stihu (izvorno), što u prozi (naravno u prijevodu), još jedne takve pjesme iz Bosne. Prvi od tih primjeraka uzeo je iz Vukova zbornika (V knj., izdanje iz g. 1898. br. pj. 495), a druge dvije iz VI knjige publiciranoga Matičinog zbornika, koju je uredio Nikola Andrić (pj. br. 35 i 36). Motiv toliko srodan ovome da ga je teško i odvojiti od njega nalazi se u istoj Andrićevoj knjizi pod br. 37, ali talijanski ga proučavač nije uzimao u obzir.

Potrebno je upozoriti da sam ja baš takvim pjesmama započeo ovaj svoj prikaz. U odnosu na osnovni sadržaj pjesme koja je zaokupila Bronzinijevu pažnju u studiji o kojoj pišem i kakvima je on zauzet (iz koje sam skupine malo prije i ja naveo jednu čitavu inačicu) ova se druga skupina pjesama razlikuje time što u njima prerušeni mladić ne obljubljuje djevojku noću u njezinu obitavalištu, pa štaviše i u odaji gdje ona spava, nego na otvorenom prostoru, u prirodi pod punim danjim svjetlom. Mladić, pošto se neko vrijeme prividno uklonio iz života kraja gdje su oboje živjeli, pušta dugu kosu, preoblači se u djevojku i tako prerušen s košaricom u ruci doziva djevojku do koje mu je toliko stalo, a koja ga je toliko dugo i uporno odbijala, da s njime zajedno pođe brati cvijeće u najbližu okolicu grada. Djevojka nakon stanovita oklijevanja pristaje, ali jako zaplašena. I bez obzira na to što ga dugo nije bilo i što se raširio glas da je nenadano otišao ili da se teško razbolio, ona ipak strepi da je on ne bi odnekud potajno sakriven napao, obljubio. Pa to iskazuje i riječima onoj koja je u to privlačno branje cvijeća ljubazno doziva. Inače prije same obljuje, a i poslije nje, sve je više-manje jednako kao i u pjesmama u kojima mladić prerušen u mlado žensko biće obljubljuje djevojku u njezinu vlastitu domu (gostionici ili dvorcu), jer i u ovim pjesmama on je ili uzima za ženu li je, zadovoljivši svoju pohotu dokraja, bezdušno ostavlja njezinim roditeljima. Ali ipak se u više varijanata on njome oženi, pa tako i u onoj što se sačuvala samo kao fragment kod molizanskih Hrvata, koje sam se prve sjetio kad sam počeo pisati ovaj svoj osvrt.

Olinko Delorko